

Tại Sao Đầu Tư Công Vẫn Chậm Từ Góc Độ Nhà Thầu ?

Kính thưa

Như chúng ta đều biết từ đầu năm 2022 và tiếp đến cả năm 2023, chủ trương của Chính phủ Việt Nam là tập trung đẩy mạnh đầu tư công để phục hồi & phát triển kinh tế, quyết tâm rất cao của Chính phủ thể hiện rất rõ là nguồn vốn luôn sẵn sàng, đồng thời luôn đôn đốc quyết liệt các Bộ, ngành, địa phương thực hiện chỉ tiêu kế hoạch giải ngân vốn đầu tư công. Nhưng mặc dù vậy, kế hoạch giải ngân đầu tư công của chúng ta vẫn không đáp ứng được yêu cầu. Theo số liệu thống kê của Bộ KHĐT tính đến 30/11/2022 giải ngân kế hoạch đầu tư vốn ngân sách nhà nước là 338 nghìn tỷ chỉ đạt 58,33% kế hoạch năm mặc dù kế hoạch được chuẩn bị là 550 nghìn tỷ. Đây thật sự là một vấn đề đáng ngạc nhiên - Có tiền mà không tiêu được ? Tại sao lại như vậy ? Trước hết chúng ta đều biết nguồn vốn đầu tư công trong giai đoạn này đến đang tập trung giải ngân cho các công trình hạ tầng kỹ thuật. Vì vậy thủ tục và các bước triển khai các công trình hạ tầng này sẽ quyết định tốc độ giải ngân của chúng ta.

Theo quan điểm của chúng tôi, nguyên nhân có từ 2 góc độ:

1. Thủ tục đầu tư và thanh quyết toán của các dự án còn có một số vấn đề cần khắc phục, tháo gỡ. Có thể nói hiện nay chúng ta bước vào giai đoạn 2 của các gói thầu hạ tầng kỹ thuật với nhiều nét mới với sự chỉ đạo quyết liệt của Thủ tướng Chính phủ nên các cơ chế thủ tục đầu tư đã được cải thiện khá nhiều mặc dù đây đó vẫn còn những vướng mắc về giải phóng mặt bằng, mỏ vật liệu, thủ tục đầu tư... Cụ thể để rút ngắn thời gian và các thủ tục đấu thầu, Thủ tướng đã giao Bộ GTVT chủ trì cơ chế chỉ định thầu cho các gói thầu hạ tầng kỹ thuật với quy mô gói thầu khoảng 3.000 - 4.000 tỷ theo đề xuất của Hiệp hội nhà thầu; Về công tác giải phóng mặt bằng và cơ chế thanh toán cũng đã có tiến bộ hơn trong thời gian gần đây nên cũng tiết kiệm được khá nhiều thời gian cho các nhà thầu. Tuy nhiên hiện việc chuẩn bị hồ sơ dự án: khảo sát, thiết kế dự toán ... còn sơ sài chưa đảm bảo tiến độ và chất lượng nên đang là một khó khăn cho việc triển khai. Từ chỗ hồ sơ khảo sát thiết kế chuẩn bị dự án còn sai lệch nên trong quá trình triển khai thực hiện sẽ có thay đổi, phát sinh ! Mà đã có phát sinh thì thủ tục thanh toán lại trở lên phức tạp, mất thời gian, các Ban QLDA, Chủ đầu tư đều ngần ngại xử lý. Do đó, chúng tôi cho rằng cần nâng cao chất lượng, đẩy nhanh hơn nữa khâu chuẩn bị dự án và có cơ chế rõ ràng về trách nhiệm, quyền hạn của các Ban QLDA, Chủ đầu tư trong việc ký thanh toán và xử lý phát sinh để tạo điều kiện cho các nhà thầu.
2. Vấn đề thứ hai liên quan trực tiếp đến các nhà thầu xây dựng – đây là lực lượng cuối cùng sử dụng vốn đầu tư công vì vậy nếu các nhà thầu thực hiện được khối lượng lớn tức giải ngân sẽ nhanh. Tuy nhiên hiện các nhà thầu đang rất khó khăn, vướng mắc - đó là vấn đề đơn giá, định mức. Hệ thống đơn giá định mức của chúng ta đang áp dụng hiện nay vẫn còn nhiều bất cập không phù hợp thực

tế khiến các nhà thầu quá thua thiệt. Đối với các công tác đã có trong định mức của Bộ Xây Dựng nhưng khi áp dụng đơn giá đầu vào, nhân công, máy của địa phương để lập dự toán công trình thì quá thấp so với thực tế doanh nghiệp phải chi trả: Ví dụ: Công tác đắp nền đường đơn giá là 16.000đ/m³ thực tế phải thuê khoán là 30.000đ/m³; công tác đắp cấp phối đá dăm theo định mức dự toán là 35.000đ/m³ giá thực tế thi công là 120.000đ/m³; công tác đóng cọc bê tông cốt thép theo định mức là 55.000đ/m³ giá thi công thực tế là 150.000đ/m³. Đặc biệt đơn giá nhân công cũng hết sức bất hợp lý do các thông số thanh toán dựa trên hệ thống tiền lương cơ bản 2019 nên cho đến nay đơn giá nhân công sai lệch rất lớn so với thực tế. Ví dụ đơn giá nhân công 3.5/7 nhóm 2 là 235.000đ/công trong khi đơn giá thuê khoán hiện nay khoảng 450.000-600.000đ/ngày hoặc đơn giá lương kỹ sư bậc 2 là 6 triệu đồng/tháng trong khi thực tế khoảng 20 triệu. Sắp tới nếu hệ thống tiền lương được cải tiến thì việc thay đổi đơn giá tiền lương cho công trường càng cần gấp rút hơn!

+/- Một số công tác chưa có trong định mức. Ví dụ: công tác lắp đặt cáp treo cầu dây văng, cầu dây võng, công tác gia công lắp đặt vòm cầu thép, khoan cọc qua hang động casteur, rút cừ ngầm trong nước... Nguyên nhân do trước đây chúng ta còn lạc hậu trong công nghệ xây dựng nên chưa có các định mức này!

Trước tình hình đó Hiệp hội nhà thầu đã kiến nghị với Thủ tướng Chính phủ và Bộ Xây dựng về việc cần khẩn trương xây dựng bổ sung và điều chỉnh lại hệ thống đơn giá định mức xây dựng hiện nay. Vừa qua Bộ Xây dựng đã có công văn giao Viện Thiết Kế Xây Dựng phối hợp với Hiệp hội tổ chức triển khai việc này. Tuy nhiên theo quy định tại Nghị định 10/2021 ngày 09/2/2021 về quản lý chi phí đầu tư xây dựng, các định mức này cần được lập mới trình cơ quan chuyên môn thẩm định, phê duyệt làm cơ sở xác định giá xây dựng công trình và khi triển khai áp dụng cần kiểm chứng trong thực tế để điều chỉnh bổ sung nhằm hoàn thiện hệ thống định mức theo quy định. Vì vậy có thể thấy rõ việc lập mới và điều chỉnh được hệ thống định mức hiện nay sẽ mất rất nhiều thời gian (*có thể hàng năm*) nên trong giai đoạn lập hồ sơ thiết kế, dự toán và thi công hiện nay sẽ rất khó ban hành kịp để có thể điều chỉnh được (*cần nói rõ thêm là các định mức xây dựng hiện nay được ban hành theo hình thức Thông tư, không phải là các Quyết định như trước đây vì vậy trình tự ban hành một Thông tư sẽ càng lâu hơn*).

Từ việc thiếu hụt một số định mức, đơn giá, một số thì bất cập so với thực tế (*do các địa phương công bố đơn giá*) nên các nhà thầu đang rất khó khăn, có nhà thầu như Vinaconex vừa bắt đầu triển khai gói thầu cao tốc Mai Sơn – Quế Lộ khi so sánh đơn giá gói thầu được duyệt và chi phí thực tế phải triển khai đã thấy chắc sẽ phải lỗ khoảng 40% nhưng không làm thì không có việc cho CBNV. Hiện nay theo quy định chỉ định thầu – các gói thầu được chỉ định ở giai đoạn 2 đều phải tiết kiệm cắt giảm 5% so với dự toán gói thầu! Đây cũng

sẽ là một khó khăn nữa cho các nhà thầu trong việc tính toán chi phí vì bản thân các đơn giá định mức đã thấp và thiếu hụt như vậy nay lại tiết kiệm thêm 5% sẽ là khó chòng thêm khó. Chính vì những lý do trên nên một số công ty xây dựng xác định là không tham gia nhận thầu các công trình vốn đầu tư công vì tâm lý e ngại này mặc dù công việc giờ cũng rất khó khăn. Từ những tình hình đó chúng tôi cho rằng để đẩy mạnh việc giải ngân đầu tư công, bên cạnh các chỉ đạo của Chính phủ về chuẩn bị ngân sách, giải phóng mặt bằng, chúng tôi cho rằng cần có biện pháp giải quyết rất ráo để đầu ra của vốn ngân sách ở các dự án đầu tư công được lưu thông nhanh chóng, cụ thể:

- a) Cần nhanh chóng điều chỉnh và bổ sung hệ thống đơn giá định mức hiện nay. Cụ thể cần có kế hoạch rà soát phân loại các đơn giá, định mức để có kế hoạch bổ sung ngay trong quý 1/2023 cho kịp triển khai các dự án hiện nay. Bổ sung ngay các định mức chuyên ngành giao thông vào hệ thống định mức xây dựng làm cơ sở áp dụng cho các gói hạ tầng.
- b) Có quy trình phân cấp, phân quyền cụ thể và quy định rõ ràng cho các Ban Quản lý dự án, Chủ đầu tư để xử lý việc điều chỉnh, giải quyết các việc phát sinh, điều chỉnh các gói thầu song song với việc tập trung cải thiện chất lượng hồ sơ khảo sát, thiết kế, dự toán của các gói thầu.
- c) Cần nghiên cứu ban hành cơ chế tổng thầu, cơ chế liên danh, cơ chế xét thầu phù hợp cho các gói thầu xây dựng hạ tầng lớn sắp đến (Sân bay Long Thành) để tập hợp được sức mạnh của các nhà thầu Việt Nam.

Chúng tôi hy vọng với sự quan tâm và quyết liệt của Chính phủ, công việc giải ngân vốn đầu tư công trong năm 2023 sẽ được đẩy nhanh hơn, đặc biệt trong 2023 chúng ta sẽ bắt đầu tập trung vào các dự án hạ tầng rất lớn như sân bay Long Thành.

Xin trân trọng cảm ơn Ban tổ chức đã tạo cơ hội cho Hiệp hội Các Nhà Thầu được thay mặt các nhà thầu xây dựng trình bày ý kiến trong diễn đàn hôm nay.

Nguyễn Quốc Hiệp

Chủ tịch VACC